

Unitat 5.

SISTEMES I PROCESSOS

D'INTERVENCIÓ

Projecte de transformació dels centres d'educació especial

DINCAT – març de 2018

Continguts

5.1 L'accés a les competències i continguts del currículum ordinari.

- Què vol dir promoure l'accés a les competències i continguts del currículum ordinari
- Una perspectiva actual i equilibrada al currículum pels alumnes amb DI.
- Orientacions pràctiques per desenvolupar continguts curriculars.

5.2 L'estructura dels plans de suport individual.

- Què és i què representa el pla individual.
- Les fonts i els criteris per elaborar els PI.
- Components i estructura del PI.
- Avaluació del progrés

5.3 Estratègies, sistemes i procediments d'intervenció pels alumnes amb DID.

- Estratègies més usals i efectives en els processos d'intervenció amb els alumnes que presenten DI.

5.4 L'ús i aplicació de les noves tecnologies

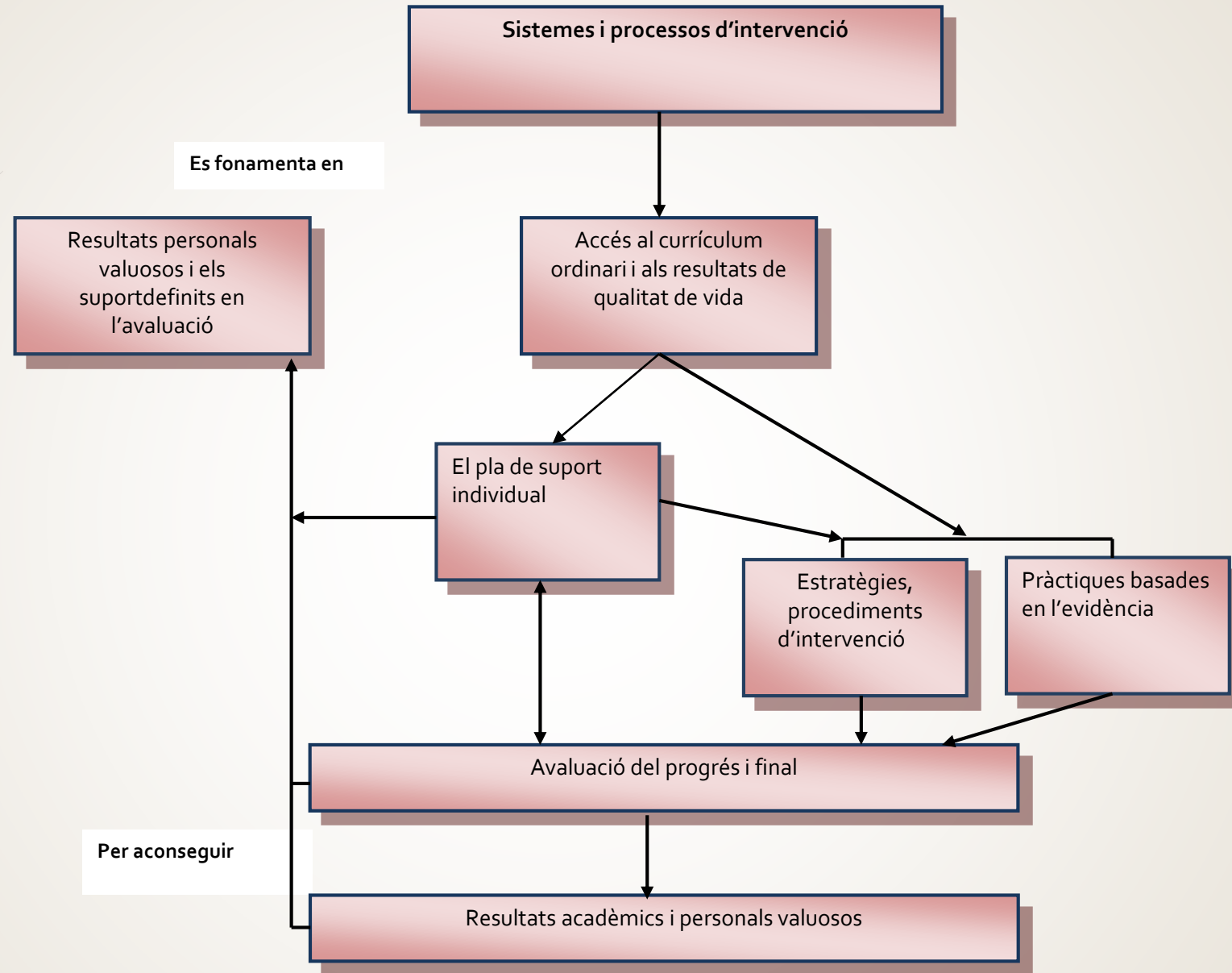
5.5 Les pràctiques basades en l'evidència.

- El concepte de pràctica basada en l'evidència en el camp de l'educació especial.
- Què constitueix una pràctica basada en l'evidència.
- Exemples de pràctiques basades en l'evidència
- Com generar evidència.

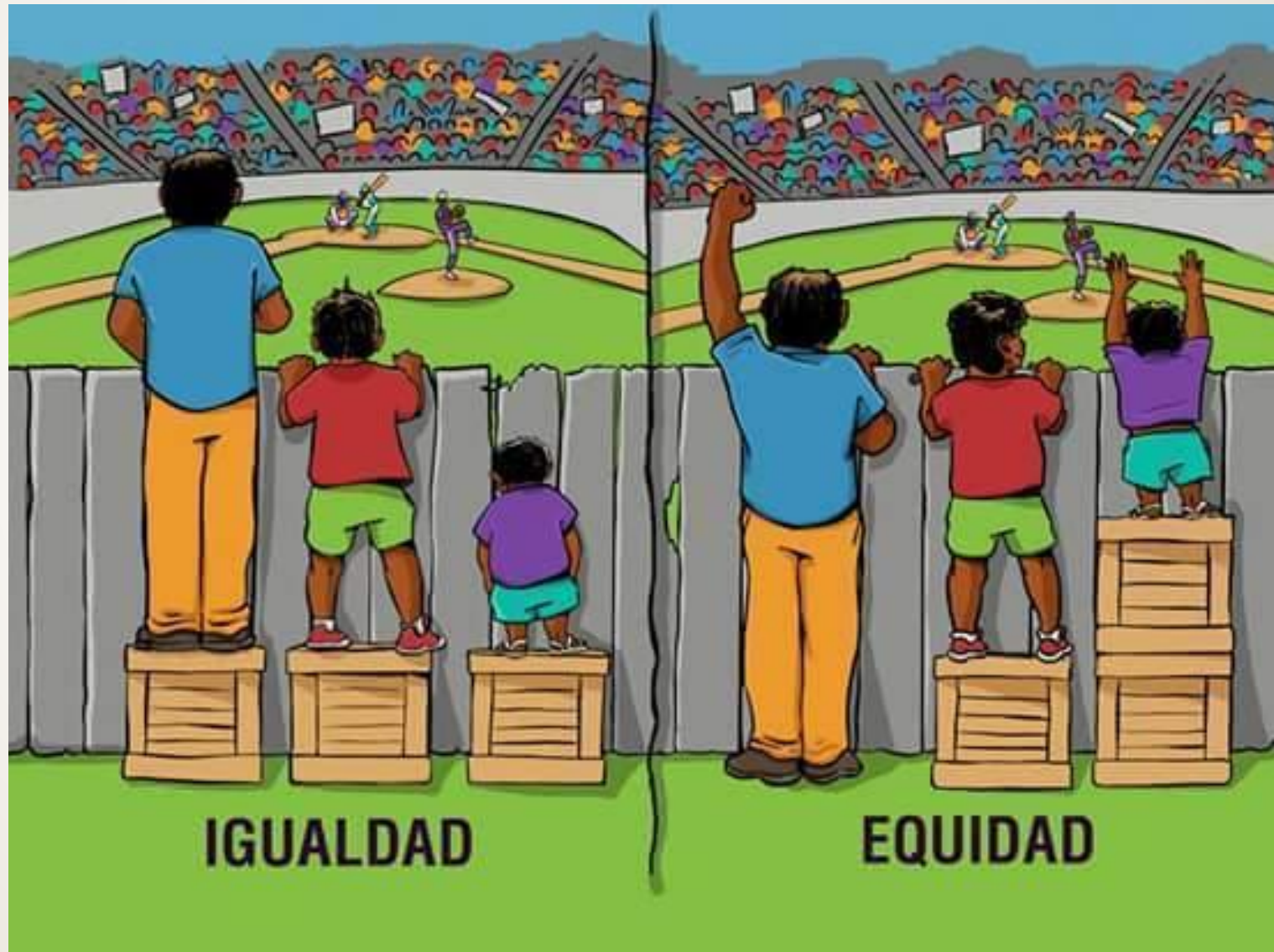

Objectius

1. Entendre el significat i les implicacions de l'accés al currículum ordinari pels alumnes amb DI.
2. Conèixer i aplicar alguns processos i procediments per determinar i elaborar els continguts curriculars pels alumnes amb DI.
3. Saber relacionar els resultats continguts en l'avaluació dels alumnes amb DI i les diverses propostes curriculars.
4. Entendre que les necessitats específiques dels alumnes amb DI s'han de respondre des d'una perspectiva curricular equilibrada (basada en el currículum ordinari i en els resultats de qualitat de vida).
5. Comprendre el significat dels Plans Individuals dins de la planificació educativa dirigida als alumnes amb DI.
6. Saber elaborar Plans Individuals amb tots els seus components, per a un període concret de temps i que respongui a les necessitats dels alumnes concrets.
7. Conèixer les estratègies més importants i efectives en l'ensenyament dels alumnes amb DI i fer-ne alguna aplicació pràctica.
8. Entendre la importància de les pràctiques basades en l'evidència en el camp de l'educació especial.
9. Saber identificar pràctiques basades en l'evidència, i portar a terme alguna aplicació.
10. Saber generar pràctiques basades en l'evidència.

És possible?

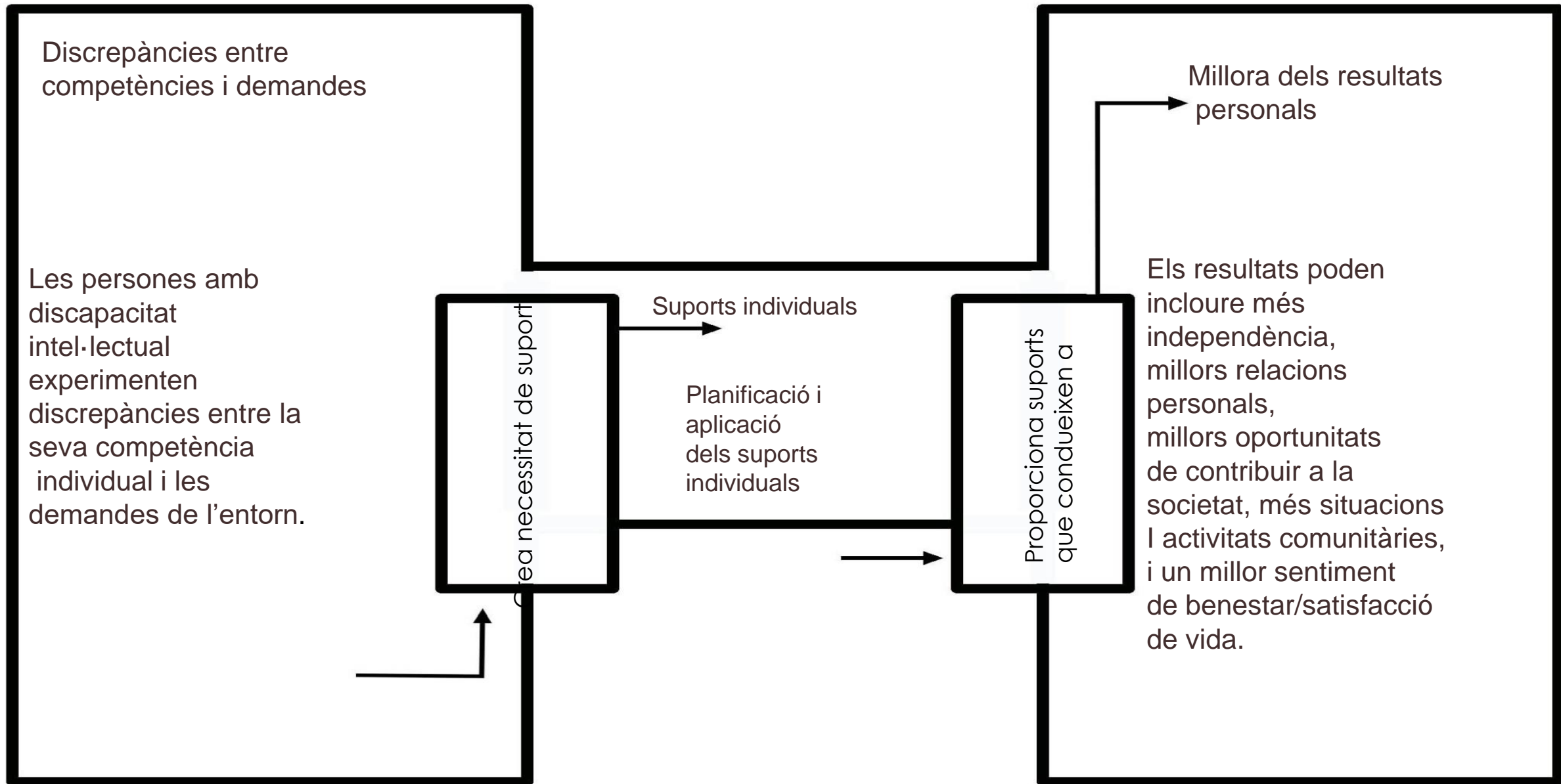
Una preocupació continuada

Absolutament!

A mesura que la inclusió doni pas a una reforma escolar per a tots els alumnes, les estrelles, de fet, començaran a estar alineades.

Wayne Sailor

EL MODEL DE SUPORTS

Una reflexió inicial

La Unitat 5 introdueix uns continguts molt extensos i que són complicats i complexos.

Alguns dels temes exigeixen una anàlisi i una reflexió atenta i profunda així com una presa de decisions conjunta i acordada.

Algunes preguntes clau serien:

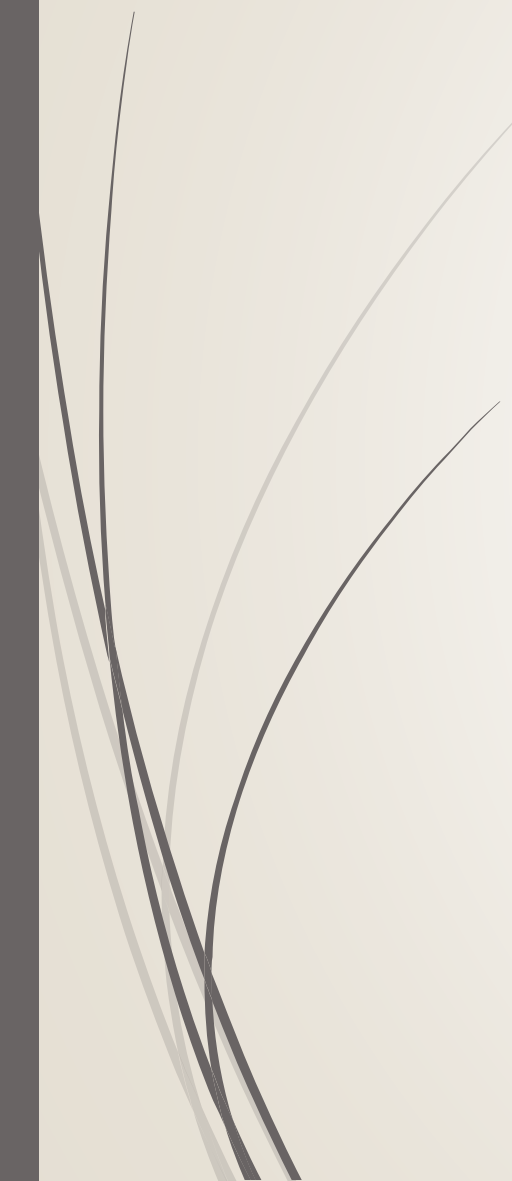
- Què fem en relació al currículum i als PI?
- Què hauríem de fer?
- Què s'hauria de fer?

El model lògic

INPUTS	PROCESSOS	RESULTATS	Beneficis socials del servei
<p>1. Objectius personals Objectius del propi alumne o de la seva família.</p> <p>1. Avaluació de les necessitats i de les necessitats de suport Avaluació psicopedagògica i avaluació de les necessitats de suport (SIS, etc.)</p> <p>1. Característiques personals Descripció del funcionament de l'alumne i de les seves característiques més significatives (pot quedar inclòs en l'aparta anterior)</p> <p>4. Currículum proposat Propostes curriculars i educatives que es corresponen a l'edat i etapa de l'alumne.</p> <p>5. Altres font d'informació Qualsevol altra informació que es consideri pertinent o important per a la planificació de la resposta educativa.</p>	<p>1. Planificació dels plans de suport individualitzats i organització dels suports Sistemes de planificació centrada en la persona Processos i procediments per elaborar plans individualitzats</p> <p>1. Organització de l'entorn i de l'aprenentatge Processos i procediments per una bona organització de l'aula. Sistemes per elaborar i aplicar unitats de programació per a les diferents àrees curriculars. Sistemes de programació basats en l'ensenyament explícit i d'acord amb els principis del disseny universal de l'aprenentatge. Proposta d'elaboració i aplicació d'adaptacions de materials curriculars. Coneixement i ús de procediments i estratègies d'aprenentatge en els diverses àrees curriculars. Coneixement i ús dels mitjans tecnològics aplicables a l'aula i a l'aprenentatge dels alumnes. Sistemes d'avaluació i de seguiment del progrés en cada una de les àrees curriculars. Coneixement i ús de sistemes d'intervenció per portar a terme controls empírics.</p>	<p>Resultats personals valuosos</p> <p>Aquelles aspiracions que estan relacionades amb aspectes objectius (currículum, competències, etc.) i amb aspectes subjectius (somnis, interessos, preferències, etc.)</p>	
		<p>Resultats/competències professionals i del servei Resultats per a les famílies</p>	

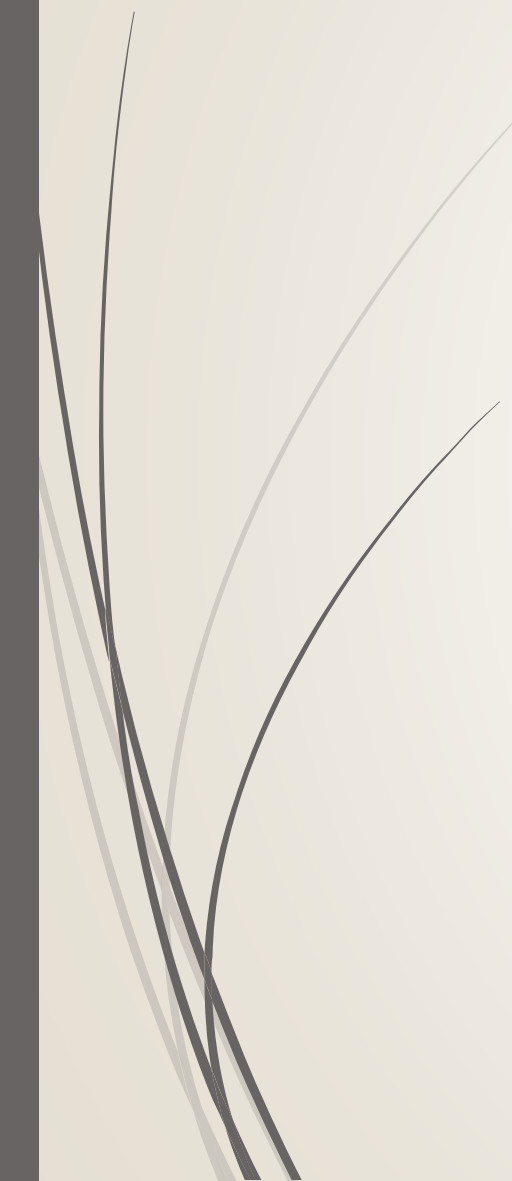

L'accés a les competències i continguts del currículum ordinari.

- ▶ Decidir el què, el com i on ensenyar.
 - ▶ Què s'entén per currículum.
 - ▶ Què significa accés al currículum
-

L'accés a les competències i continguts del currículum ordinari.

- Diverses perspectives en la manera d'abordar el que s'ha d'ensenyar.
 - Un fort interès, en els últims anys, per facilitar l'accés al currículum ordinari.
 - Una preocupació per respondre a les necessitats úniques dels alumnes.
 - Algunes raons per fer una aproximació al currículum (Courtade i col., 2012).
-

L'accés a les competències i continguts del currículum ordinari.

- Alguns defineixen currículum com “el mateix currículum que per als nens no discapacitats” (Dymond i col., 2007; Ryndak, 2013).
- Normalment fa referència al contingut de l'ensenyament.
- Hi ha molt poc acord sobre el significat del terme “accés”.
- L'accés s'equipara a la necessitat de participar dels aprenentatges, informacions, materials i experiències que són típiques dels seus iguals sense discapacitat.
- L'accés al currículum no es considera incompatible amb l'exigència de respondre, al mateix temps, a les necessitats particulars de cada alumne

Una visió àmplia de l'accés

- ▶ La recerca ha investigat algunes de les pràctiques que promouen millor l'accés al currículum i quins són els factors que estan relacionats amb el progrés acadèmic dels alumnes.
- ▶ És d'interès aquesta línia de recerca especialment pel fet que aborda l'accés no només des de la perspectiva del què s'ensenya, sinó també en relació amb les característiques dels agents implicats (alumnes, mestres, personal de suport, etc.) i del context on es dona l'ensenyament. És a dir, una perspectiva més ecològica.

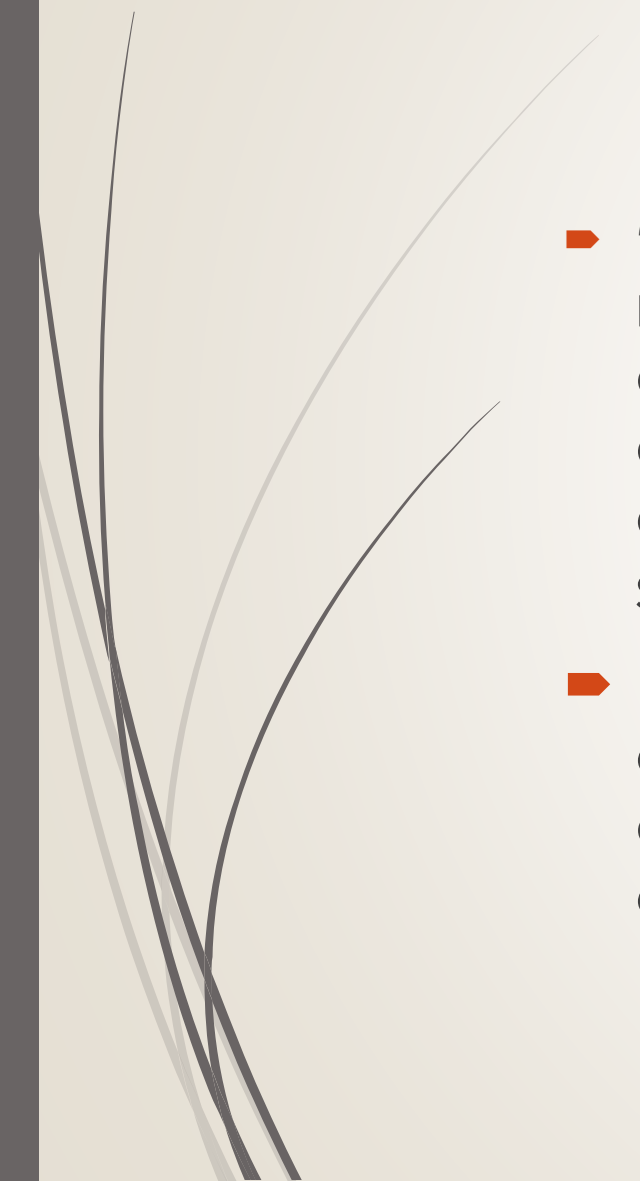
Una visió àmplia de l'accés

Les pràctiques i factors que s'han estudiat normalment inclouen:

- a) un ensenyament dissenyat de manera especial i que sol incloure modificacions de les pràctiques d'ensenyament i dels materials curriculars
- b) les variables de l'alumne i dels mestre, i
- c) els factors ecològics i situacionals de l'aula.

La normativa existent

- ▶ “L'atenció educativa a l'alumnat comprèn el conjunt de mesures i suports destinats a tots els alumnes, amb la finalitat d'afavorir el seu desenvolupament personal i social i perquè avancin en l'assoliment de les competències de cada etapa educativa i la transició a la vida adulta, en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.”
 - ▶ “Tots i cadascun dels alumnes han de beneficiar-se, en un context ordinari, de les mesures i suports universals, a fi de desenvolupar-se personalment i socialment i avançar en les competències de cada etapa educativa.”
-

Els resultats de la recerca

Hi ha coneixement suficient i diverses revisions fetes sobre els resultats de la recerca en quan a les possibilitats d'aprenentatge dels alumnes amb DI en les àrees d'alfabetització, de matemàtiques i de les ciències socials i naturals, així com en moltes altres àrees d'habilitat.

Una perspectiva actual i equilibrada al currículum pels alumnes amb DI

- Cal plantejar l'accés al currículum des de la vessant dels alumnes individuals o des de la perspectiva del centre?
- Una de les primeres tasques que caldria plantejar és definir i decidir quina és la finalitat o les finalitats de l'educació dels alumnes amb DI.
- Dues són les perspectives que, en l'actualitat, donen fonament a les propostes curriculars pels alumnes amb DI: el marc curricular ecològic i l'enfocament basat en els estàndards o competències del currículum ordinari.

Una perspectiva actual i equilibrada al currículum pels alumnes amb DI

- El marc curricular ecològic té com a perspectiva essencial “identificar i ensenyar les rutines, les activitats i les habilitats que els alumnes necessiten per aprendre per a la seva plena participació a la llar, a l’escola, al treball i a la comunitat” (Hunt, McDonnell i Crockett, 2012, p. 139).
- En general, aquest enfocament sol ser dinàmic i té en compte una sèrie de factors com les preferències de les persones implicades i els recursos disponibles.
- No hi ha una seqüència d’objectius curriculars

Una perspectiva actual i equilibrada al currículum pels alumnes amb DI

El promotor de l'accés al currículum ordinari donen quatre raons per justificar aquesta proposta:

1. Els estàndards i habilitats que proposa el currículum actual estan relacionats amb la competència en la vida adulta i millora la participació en les activitats de la vida.
2. Les propostes del currículum ordinari augmenten sensiblement les expectatives i els resultats esperats pels alumnes amb DI, especialment en el que fa referència a les habilitats acadèmiques.
3. L'accés als continguts i objectius curriculars que es corresponen a l'edat representen una defensa a la igualtat d'oportunitats educatives per aquests alumnes.
4. L'ensenyament de continguts acadèmics proporcionen als alumnes més oportunitats i mitjans per a l'autodeterminació

Una perspectiva actual i equilibrada al currículum pels alumnes amb DI

Des de la perspectiva dels plantejaments i opcions fets en les unitats anteriors, pensem que els dos enfocaments curriculars que s'han descrit anteriorment poden respondre perfectament al model educatiu proposat.

Cal buscar l'estratègia de poder reconciliar els dos plantejament curriculars amb la finalitat d'elaborar un marc curricular que inclogui tots aquells components i elements (resultats personals valuosos, coneixements i habilitats significatius) que permeti respondre a les necessitats individuals i úniques (i al mateix temps àmplies i diverses) de cada un dels alumnes amb DI.

Orientacions pràctiques per desenvolupar continguts curriculars

PAS 1: Definir les competències curriculars de l'etapa que es decideix treballar (en aquest cas primària).

- ▶ En l'etapa escolar cal procurar que els alumnes puguin accedir a les competències que s'estableixen per a l'etapa educativa que els correspon per edat cronològica. Les competències, en general, no estableixen una resultats concrets a assolir. Més aviat orienten sobre allò que es considera que els alumnes han d'aprendre i assolir en l'etapa seleccionada.
- ▶ En alguns casos i per alguns alumnes es pot considerar modificar la complexitat o l'amplitud de les competències amb la finalitat que s'ajustin millor a les característiques i necessitats dels alumnes del centre. Per exemple:
- ▶ O el que es pot proposar és una prioritització de les competències que es consideren més significatives, fundacionals i funcionals pels alumnes del centre.

Orientacions pràctiques per desenvolupar continguts curriculars

Pas 2: Definir les dimensions de qualitat de vida

- ▶ L'avaluació de la qualitat de vida i dels resultats personals, d'acord amb la literatura i la recerca actuals, se sol plantejar al voltant de les dimensions de qualitat de vida, i concretament de les vuit dimensions de Schalock .

Orientacions pràctiques per desenvolupar continguts curriculars

PAS 3: Seleccionar l'àrea i les àrees del currículum ordinari que es volen adaptar.

- ▶ Cal adoptar les àrees curriculars que s'estableixen en l'etapa educativa seleccionada o, cosa molt probable, una prioritació de les mateixes. En l'etapa de primària les àrees que es proposen en el currículum ordinari són les següents:
 - ▶ Àmbit de llengües
 - ▶ Coneixement del medi natural, social i cultural
 - ▶ Educació artística
 - ▶ Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania
 - ▶ Educació física
 - ▶ Matemàtiques
 - ▶ Pot ser convenient, en determinats casos i centres, i per respondre a les necessitats úniques dels alumnes, establir alguna àrea curricular addicional.
-

Orientacions pràctiques per desenvolupar continguts curriculars

PAS 4: Definir els resultats dels diferents dominis de qualitat de vida i els resultats addicionals de cada un d'ells.

- ▶ Aquesta no és una tasca senzilla. Per aquest motiu, recomanariem utilitzar les escales de resultats personals ja existents (i que ja s'han comentat en la Unitat 4) a l'hora de definir i seleccionar els resultats personals valuosos.
- ▶ Els resultats que es defineixen en les escales solen ser molt generals i pot ser necessari fer-ne una concreció més elaborada en relació als continguts de les àrees curriculars seleccionades.
- ▶ Disposem de dues fonts essencials per portar a terme aquesta tasca. La primera és consultar si hi alguna escala o una guia que ofereixi els resultats educatius que els alumnes amb DI poden assolir en una determina àrea. La segona és consultar els objectius (criteris d'avaluació) que es proposen per a cada una de les àrees currículum ordinari.

Orientacions pràctiques per desenvolupar continguts curriculars

PAS 5. Definir i/o adaptar els continguts de les àrees curriculars i les competències que es proposen

- ▶ En principi, el que cal és adoptar els continguts que es proposen en les àrees per fer-ne, posteriorment, una adaptació/modificació/supressió. Tot i així, una bona pràctica, sempre que sigui possible, és consultar la literatura especialitzada de cada una de les àrees i analitzar els continguts més significatius que es proposen.

PAS 6: Relacionar els continguts de les àrees curriculars amb els resultats del/s domini/s de qualitat de vida.

- ▶ Aquesta representa una tasca relativament senzilla. Simplement es tracta d'alinejar i fer correspondre els continguts seleccionats amb els resultats establerts en el Pas 4.
-

Orientacions pràctiques per desenvolupar continguts curriculars

PAS 7. Elaborar objectius, rutines, activitats, etc. que permetin assolir, d'acord amb els continguts establerts, els resultats que s'ajustin a les característiques i necessitats dels alumnes.

- ▶ Aquest pas consisteix en fer una possible seqüència d'objectius (no tant per dificultat, sinó tenint present diverses formes de presentació i de resposta que permetin l'accés a la diversitat de necessitats que presenten els alumnes).
- ▶ En alguns continguts o àrees, es podrien definir les rutines que l'alumne hauria de participar i el grau d'assoliment que se li exigeix (tenint en compta les diverses habilitats que s'inclouen en la rutina).

L'estructura dels plans de suport individualitzats

Definim el pla individualitzat com aquell document que, d'acord amb l'avaluació educativa de l'alumne, concreta la proposta curricular, de serveis i suports necessaris que un alumne rebrà durant un període de temps (a ser possible un any) amb la finalitat de fomentar resultats personals valuosos (resultats que combinin les competències del currículum ordinari, l'enfocament ecològic i les perspectives del propi alumne i del seu entorn).

L'estructura dels plans de suport individualitzats

En l'elaboració del PI cal tenir present alguns aspectes:

1. Ha de ser un document que estigui atent a les característiques singulars de l'alumne i que la provisió d'ajudes i suports es correspongui amb les seves necessitats particulars i de progrés personal.
2. La proposta curricular, que constitueix un dels nuclis del pla, ha de tenir com a referent la perspectiva ecològica i l'accés al currículum ordinari.
3. No només ha de contemplar les ajudes estrictament acadèmiques, sinó el conjunt de serveis i suports que l'alumne necessita per progressar en els diversos contextos i àmbits de la vida.
4. És imprescindible un treball col·laboratiu entre tots els professionals implicats en l'educació dels alumnes. El PI ha de ser el fruit del consens i l'acord dels diferents professionals que atenen a la persona.
5. Cal considerar la importància de la participació activa dels pares i del propi alumne en l'elaboració del PI.

L'estructura dels plans de suport individualitzats

En l'elaboració del PI cal tenir present alguns aspectes:

1. Ha de ser un document que estigui atent a les característiques singulars de l'alumne i que la provisió d'ajudes i suports es correspongui amb les seves necessitats particulars i de progrés personal.
2. La proposta curricular, que constitueix un dels nuclis del pla, ha de tenir com a referent la perspectiva ecològica i l'accés al currículum ordinari.
3. No només ha de contemplar les ajudes estrictament acadèmiques, sinó el conjunt de serveis i suports que l'alumne necessita per progressar en els diversos contextos i àmbits de la vida.
4. És imprescindible un treball col·laboratiu entre tots els professionals implicats en l'educació dels alumnes. El PI ha de ser el fruit del consens i l'acord dels diferents professionals que atenen a la persona.
5. Cal considerar la importància de la participació activa dels pares i del propi alumne en l'elaboració del PI.

Les fonts i els criteris per elaborar els PI

Per poder desenvolupar plans individualitzats adequats i ajustats a les necessitats úniques dels alumnes cal:

- ▶ Disposar d'una avaluació que determina els resultats personals i els suports necessaris per assolir-los . Aquest tipus d'avaluació constitueix, sens dubte, la font i la base principal dels continguts que s'han d'incloure en el PI i l'eina per assegurar el màxim progrés i participació dels alumnes (des dels aspectes més acadèmics, fins als personals, socials i comunitaris). E
- ▶ Si el centre disposa d'una proposta curricular (que pensem que seria una estratègia altament útil tant en termes de garantia del progrés i de la participació com d'estalvi de temps i energies) ajustada d'entrada a les necessitats dels alumnes que s'atenen, pot resultar relativament fàcil seleccionar i/o modificar els continguts i objectius curriculars proposats.

Components

Els components que hauria d'incloure el PI són els següents:

1. Dades personals de l'alumne i del centre.
 2. Resum de les prioritats establertes en l'avaluació de l'alumne (en termes de resultats i suports).
 3. Proposta curricular anual. En aquest cas, i d'acord amb les àrees establertes en el centre i/o prioritzades per l'alumne concret, cal concretar les àrees curriculars, els continguts i els objectius que s'espera que l'alumne assoleixi).
 4. Serveis i suports. En aquest cas cal delimitar els serveis específics que l'alumne ha de rebre (logopèdia, fisioteràpia, etc.) així com aquells tipus de suports que precisa per poder participar en determinats continguts curriculars o en activitats d'accés i participació a la comunitat.
 5. Horari setmanal. En aquest sentit, recomanaríem que l'horari inclogués el conjunt d'àrees/dominis/activitats en els que participa l'alumne.
 6. Seguiment i avaluació. Caldria especificar quan i amb qui es farà el seguiment del PI, quan es portarà a terme l'avaluació del grau d'assoliment de les diverses propostes (objectius, activitats, suports, etc.) que s'inclouen en el PI.
-

Un punt final

Retrobo el camí perdut,
i, de nou, les fisonomies de sempre,
els marges plens d'olor
i, cada dia, el sol a l'horitzó.

(Anònim)